Свого не цурайтесь...
І чужому научайтесь,
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXII. Ч. 207. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 5-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1966 No. 207. VOL. LXXII.

ОСТАННІ ВІСТІ

П'ятниця, 4 листопада, 1966

В АМЕРИЦІ

63 ВІДСОТКИ ОПИТУВАННЯ АМЕРИКАНЦІВ оцінюють успіхи президента Джансона під час подорожі на Далекий Схід як „дуже добрі' або як „досить добрі", а 31 відсоток уважає їх як „незадовільні". Опитування переводила Амерікен Бродкастінґ Компані. 6 відсотків були нерішені. Подібні опитування, переведені місяць тому мали такі висліди: 55 відсотків уважали, що президент Джансон веде дуже добру політику у В'єтнамі, 31 відсоток не був вдоволений із урядової в'єтнамської політики, а 14 відсотків не знали, як оцінити американську політику на Далекому Сході. Висліди найновішого опитування передали Президентові на Алясці за допомогою його пресового секретаря Білла Д. Моєрса.

ДЖАН ҐАРДНЕР ПОЧИНАЄ ШИРОКУ ПРОГРАМУ боротьби проти алькоголізму в цій країні. Ця програма має займатися дослідами проблеми алькоголізму, виховною сторінкою в цій ділянці та вишколом тих осіб, які мають вести боротьбу з алькоголізмом, Джан Ґарднер — це секретар здоров'я, виховання і добродійности. Він заявив: 1. Треба подбати про якнайкраще лікування алькоголіків, яких є в цій країні понад чотири мільйони. 2. На довшу мету треба поліпшити техніку та засоби до того щоб появлялися налогові алькоголіки. Першим кроком в цій справі — це якнайкраще освідомлення населення про шкідливість алькогольних напоїв для здоров'я та для економіки американських родин.

ТРИ ВЕЛИКІ АВТОМОБІЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ повідомили, що в десятьох кінцевих днях жовтня зменшилося число проданих ними авт. Ці корпорації — це Дженерал Моторс, Форд і Крайслер. Найбільше зменшилося число проданих авт у фірмі Дженерал Моторс, бо аж на 13.4 відсотка. Ця фірма від 21-го до 29-го жовтня цього року продала 137,955 авт, а минулого року в тому самому час — 159,286. В місяці жовтні ця фірма ц.р. продала 406,876 возів, а минулого року — 421,490. Форд цього року в десятьох днях жовтня продав 75,916 авт, а минулого року — 78,530. В жовтні ц.р. — 235,361, а 1965-го року — 256,379 Крайслер при кінці жовтня ц.р. — 42,462, а минулого року — 46,766. В жовтні ц.р. В жовтні ц.р. — 127,929, а 1965 р. — 131,315.

ЦІЛА КРАЇНА ЦІКАВИТЬСЯ ТИМ, хто переможе в Нюйоркському стейті в губернаторських виборах. Губернатор Нелсон А. Рокефеллер — республіканець старається про перевибір на третю каденцію. Проти нього кандидує голова Міської Ради в Ню Йорку Френк О'Коннор — демократ. Опитування, переводжувані різними аґенціями, передбачають, що вибори слабою більшістю може виграти демократ О'Коннор. Рокефеллер перевів своє власне опитування, яке передбачає, що виграє він — республіканець. Рокефеллер заявив на пресовій конференції, що як він програє цьогорічні вибори, то республіканці мусять довгі роки чекати на те, щоб виграти губернаторські вибори в Нюйоркському стейті.

ОБЖЕРЛИВІСТЬ ШКІДЛИВА ДЛЯ ЗДОРОВ'Я — так перестерігає американців Уряд Здоров'я ЗДА, який видав окрему книжку в цій справі. В цій книжці звертається увагу на те, щоб не перегодовувати дітей, бо це зробить їх нещасливими на ціле життя. „Великий сідсоток американців важить більше, ніж це потрібне для їхнього здоров'я", — пишеться в цій книжці. В цій книжці є статті спеціялістів, в більшості професорів університету та фахівців із Уряду Здоров'я. Коли діти навчаться забагато їсти, то вони робитимуть це і в старшому віці. Найкраще не допускати до того, щоб забагато важити, бо це легше зробити, ніж пізніше втратити непотрібні фунти товщів, які обтяжують серце людини.

У СВІТІ

АВЕРЕЛЛ ГАРРИМАН, „ПОДОРОЖНІЙ АМБАСАДОР ЗДА", ІНФОРМУВАВ ПАПУ ПАВЛА VI про Манільську конференцію та шанси миру у В'єтнамі. Гарриман конферував у Римі також з італійським міністром закордонних справ Амінторе Фанфані та з прем'єром Альдо Моро і віце-прем'єром Пієтро Ненні, який кілька днів тому став лідером з'єднаної італійської Соціялістичної партії. З Італії 74-літній А. Гарриман поїхав до Парижу, де він подібну нараду відбув з міністром закордонних справ Франції Морісом Кув де Мурвілем. Наступні його розмови будуть з державними мужами в Лондоні, Бонні й Брюсселі.

МИКОЛА ПІДГОРНИЙ ПРИЇДЕ В СІЧНІ НАСТУПНОГО РОКУ з офіційними відвідинами до Риму і тоді теж відвідає Папу Павла VI. Це буде перший випадок від захоплення большевиками влади на Сході Европи, що голова Верховного Совєта, себто „президент" СССР відвідає Італію та що він зголоситься на авдієнцію до Папи.

АМБАСАДОР ЗДА В ЕТІОПІЇ Е. М. КОРРІ ПЕРЕДАВ ґенеральному секретареві Організації африканської єдности Діялльо Теллі меморіял, в якому стверджує, що ЗДА не тільки не мали нічого спільного з арештуванням на летовищі в Аккрі, столиці Ґани, міністра закордонних справ і трьох інших дипломатів Ґвінеї та 15 ґвінейських студентів, але вважають, що Ґана повинна тих ґвінейців звільнити. Водночас той амбасадор запротестував ще раз проти нагінки Ґвінеї проти ЗДА та шикан, на які наражені в столиці Ґвінеї Конакрі американські дипломати й інші громадяни.

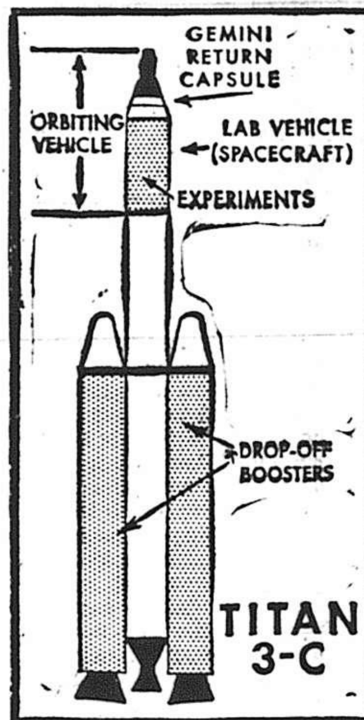
МАО ТСЕ-ТУНҐ НАДІСЛАВ ЛИСТА на конґрес комуністичної партії Альбанії, в якому особливо лається проти сусіда Альбанії, Югославії, називаючи югославський уряд „клікою Тіта, ренеґатами, страйколомами й лакеями імперіялізму". Альбанський диктатор ЕнверГоджа закинув у своїй промові на тому конґресі Совєтському Союзові, що той „зрадив в'єтнамський нарід" — злиґавшись з „американськими імперіялістами".

У ДАНІЇ — КРИЗА УРЯДУ. Соціялістичний прем'єр Отто Краґ зголосив димісію цілого уряду та розписав вибори на 22 листопада ц. р. Сталося це внаслідку різких атак збоку опозиційної правиці проти податкової політики соціялістичного данського уряду Краґа. Припускають, що він виграє вибори.

ГОЛОВА ЖИДІВСЬКОГО ДОКУМЕНТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ У ВІДНІ СИМОН ВІЗЕНТАЛЬ ПЕРЕДАВ австрійському урядові 30-сторінковий меморіял з оскарженням на адресу австрійських адміністраційних властей і суддів, що в Австрії буцім-то толерується колишніх нацистських злочинців. Візенталь твердить, що в Австрії свобідно проживають, займаючи різні становища, 1.100 осіб, які причетні до фізичного винищування жидів.

ЗДА ВИПУСТИЛИ В КРУЖЛЯННЯ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ МАНЕКЕН ПОВІТРЯНОЇ ЛЯБОРАТОРІЇ

Кейп Кеннеді, Флорида. — Летунство 3-го листопада випустило в повітря за допомогою ракети - підсилювача Титан 3 манекен МОЛ-у (Man Orbiting Laboratory), який має бути пробою тієї Повітряної Ляболаторії, в якій астронавти мають кружляти впродовж місяця та звідтам обсервувати, що діється в космосі. До пробного лету по космосі використано уживану кабіну проєкту Джеміні, в якій астронавти вже кружляли довкола Землі. В цьому пробному леті не буде астронавтів. Коли буде успішний лет манекену, тоді будуть висилати в космос в окремій кабіні астронавтів. Ця пробна Повітряна Ляборатoрія кружлятиме довкола Землі на висоті 185 миль. Журналісти запитували представника летунства про ціль і завдання цієї Повітряної Ляборатoрії, але він їм заявив, що не може їм цього виявити. Космічна Ляборатoрія, в якій летітимуть астронавти, має коштувати $1.5 більйона.
гувати $1.5 більйона. Астронавти, призначені до лету в Повітряній Ляборатoрії, мають вперше летіти в космос аж в 1969-му році. Вони після одномісячного кружляння довкола Землі мають вернутися на Землю.

На світлині зліва видно внизу ракети-підсилювачі Титан 3, а вгорі космічний корабель для МОЛ-у (Повітряної Ляборатoрії з астронавтами). На вершку є кабіна Джеміні, якою майбутні астронавти мали б спуститися вниз. Направо три малі сателіти, які одночасно випущено в космос.

Президент Джансон має перейти дві операції

Вашингтон. — Президент Джансон повідомив 3-го листопада на пресовій конференції в Білому Домі, що лікарі порадили йому, щоб до двох тижнів піддався двом операціям. Одна операція має відбутися у зв'язку з внутрішньою черевною пропуклиною, яка виникла під час операції жовчевого каміння, що відбулась 8-го жовтня 1965-го року. Крім цього Президентові мають зоперувати малий поліп в горлі, який йому докучає. Лікарі заявляють, що обидві операції Президента належать до таких, що не загрожують здоров'ю пацієнта якиминебудь комплікаціями. Внаслідок заплянованих операцій Президент не веєтиме виборчої кампанії в останніх днях перед виборами, як це давніше плянувалося. В п'ятницю 4-го листопада Президент має відти пресову конференцію, і по полудні того ж дня він має відлетіти на свою фарму в Тексасі, де буде, згідно з лікарською порадою, відпочивати коло двох тижнів, щоб скріпити свій організм перед операціями. Лікар Президента д-р Джордж Борклі заявив, що стан здоров'я його пацієнта є дуже добрий, але він потребує відпочинку після 17-денної подорожі до 7-ох держав у Східній Азії. Президент жартував на пресовій конференції, коли не бачив між журналістами тих осіб, які супроводили його під час подорожі на Далекий Схід. Нюйоркська біржа не зареґувала на вістку про операцію Президента, бо вже була закрита. Але біржа в Лос Анджелесі вже непокоїлася цим повідомленням. Фахівці заявляють, що ці операції, які має перейти Президент, не є небезпечні, але він після них мусітиме кільканадцять днів залишитися в шпиталі. Ще не знати, де відбудеться операція Президента. Також невідомо, чи Президент передасть свою владу на час свого побуту в шпиталі віце-президентові Гомфрі, з яким він має окреме домовлення в цій праві. Коли б Президент передав владу віце-президентові, тоді Гомфрі урядував би як діючий Президент на час недуги Джансона.

Ніксон критикує конференцію в Манілі

Ню Йорк. — Колишній віце-президент Ричард М. Ніксон заявив 3-го листопада, що Конференція в Манілі не зробила нічого в тому напрямі, щоб закінчити якнайшвидше війну у В'єтнамі. Ніксон сказав, що політика демократичного Уряду залишає надію на те, що війна у В'єтнамі зможе ще тривати 5 років і спричинити більше жертв в людях, як війна в Кореї. Ніксон критикував висліди конференції в Манілі у передвиборчій промові в Джансон Сиіті в Теннесі і зміст цієї промови вислав пресі зі своєї адвокатської канцелярії в Ню Йорку. На думку Ніксона треба збільшити економічний, військовий і дипломатичний натиск в тому напрямку, щоб аґресори закінчили війну, і щоб цю війну можна було скінчити без капітуляції вільного світу. Ніксон повторив свою пропозицію з минулого тижня, щоб президент Джансон зараз після виборів скликав двопартійну конференцію, на якій можна б виготовити нову стратегію для закінчення війни у В'єтнамі.

В Ню Бронсвіку відзначено 25-ліття УККА і 15-ліття Відділу УККА

„Вивчайте українську мову і плекайте ваші традиції" — так закликали визначні американські гості учасників дуже добре зорганізованого і вдало переведеного бенкету для відзначення 25-ліття Централі УККА і його Відділу, що зорганізувався 15 літ тому в Ню Бронсвіку. Бенкет відбувся у вечірніх годинах, 30-го жовтня 1966 року в залі Ґрінбраєр. Між визначними американськими гостями, що промовляли теплими словами до зібраних, були:: сенатор стейту Ню Джерзі К. Кейс, конґресмен — Е. Патен, мейор Ню Бронсвіку — Ч. Повлюс. Ґратуляційні телеграми надіслали: другий сенатор стейту Ню Джерзі — Г. Вілліямс, конґресмен — Фрілінґгавзен та інші.

Екзекутиву УККА на бенкеті репрезентував і виголосив відповідну доповідь адвокат Іван Флис з Ню Йорку.

Участь у бенкеті визначних американських гостей з політичного і суспільного громадського життя засвідчує питому вагу місцевої національної групи в Ню Бронсвік, що своєю працею на це собі заслужила, і що її репрезентує Український Конґресовий Комітет Америки — Відділ в Ню Бронсвіку, Ню Джерзі.

Заповідають посилене бомбардування Північного В'єтнаму

Вашинґтон. — У Пентаґоні приготовляють пляни поширеного і посиленого бомбардування Північного В'єтнаму — інформує американська преса. Це бомбардування мало б уперше стосуватися вузлових залізничих пунктів та електрівень, як також тих фабрик, які безпосередньо працюють для війська. До таких закладів воєнного промислу належить, наприклад, велика сталеварня Тайґуєн, за 40 миль на північний захід від Ганою. Знищення найбільших північно - в'єтнамських електрівень вдарило б по радарній системі північно-в'єтнамської протилетунської оборони. Американські і південно - в'єтнамські військові кола, зокрема летунство та самі пільоти, що переводять налети проти Північного В'єтнаму, раз-у-раз домагалися дозволу на бомбардування таких об'єктів у Північному В'єтнамі, які безпосередньо працюють для оборони, як важкий промисл, електрівні, порти, летовища — але Уряд президента Джансона з політичних причин відмовлявся зробити це. Внаслідку продовжується війна з щораз більшими людськими втратами. Збомбардування складів газоліни і нафти також не принесло великої практичної користи оборонцям Південного В'єтнаму, бо Північний В'єтнам дістає посилені транспорти газоліни совєтськими танкерами до порту в Гайфонґу. Всупереч порадам військових фахівців Уряд відмовився замінувати той порт та заблькувати його, лякаючися неприхильної міжнародної реакції, особливо збоку Совєтського Союзу та його сателітів, найбільших постачальників усякого збройного матеріялу і виряду комуністичному Північному В'єтнамові. Три дні тому вперше американські нищильники „Менсфілд" і „Генсон" бомбардували північно - в'єтнамські надбережні укріплення біля м. Донґой, але це сталося тільки після того, як комуністичні батерії почали стріляти до тих кораблів.

Американський і французький вчені фізики дістали нагороди Нобеля

Стокгольм. — Американський фізик і хемік 70-літній професор Шикаґівського університету Роберт С. Мулликен та французький фізик і хемік 64-літній професор Альфред Кастер з Еколь Нормаль Сюперієр у Парижі, дістали нагороди Нобеля з фізики і хемії за біжучий рік. З цією нагородою сполучена сума по 60.000 дол. для кожного з них. Проф. Р. С. Мулликен переводить свої досліди впродовж останніх сорока років над хемічним зв'язком, що в'яже атоми в молекулі. У подібній ділянці працює постійно Альфрд Кастлер — над дослідами енерґії, скритої в атолі. Обидва учені далі активно працюють, як дослідники і професори. Р. С. Мулликен має почесні докторати Колумбійського університету в Ню Йорку й Стокгольмського університету та багато різних відзначень, — а А. Кестлер дістав був три роки тому Велику нагороду міста Парижу та відзначений орденом Почесної Леґії. Нагороду Нобеля вручить їм король Ґустаф VI Адольф на спеціяльній церемонії 10 грудня.

Комуністичний Китай глузує з перестороги Джансона

Гонґ Конґ. — Офіційна комуно - китайська пресова аґенція поширила статтю пейпінґського щоденника, в якій глузується з перестороги, яку президент Джансон зробив на адресу Комуністичного Китаю, щоб той не користувався атомовою зброєю для політичного шантажування своїх сусідів та щоб зрозумів, що посідання тієї зброї загрозливе для самого комуністичного Китаю, бо може легко спровокувати реакцію збоку загрожених держав. Ту свою промову президент Джансон виголосив у столиці Маляйзії Куаля Лямпур 30 жовтня ц. р. Китайські комуністи глузують, що Президент був настільки заскочений несподіваним ракетно - атомовим вибухом в комуністичному Китаї 27 жовтня, що йому треба було аж трьох днів для надуми, що він має сказати. Комуністичний Китай — кажеться в отій його заяві — не лякався американських погроз, коли Америка мала ще атомовий монополь, то тим менше лякається тепер, коли посідає ракетну й атомову зброю.

Державний Центр УНР узгіднив норми співпраці з Кронштадською Групою

Мюнхен. — Державний Центр УНР за кордоном повідомив в „Бюлетені" свого Інформаційного Бюра з 24 жовтня ц. р., що у висліді нарад між Ліґою Визволення Народів СССР, себто т. званим Паризьким Бльоком, куди належить і Державний Центр, та російською так званою Кронштадською Групою прийшло до порозуміння щодо співпраці на базі спільного антибольшевицького фронту та визнання „повної рівности всіх народів СССР та їх права на національний розвиток, самовизначення і державну незалежність та забезпечення здійснення цього права". До згаданого Паризького Бльоку належать представники національних груп еміґрації Вірменії, Азербайджану, Білої Руси, Грузії, Ідель-Уралу, Криму, Північного Кавказу, Туркестану й України, — всі вони, неросійські центральні репрезентаційні центри еміґрацій нараджувались з представниками російської еміґраційної Кронштадської Групи, яка — єдина з-посеред всієї російської еміґрації — визнала була у попередніх власних програмових статтях і заявах принцип права всіх народів колишньої і теперішньої російської імперії на власну національну державу з таким устроєм, як його вирішать у свій час дані Установчі Збори, кожної з отих національних держав. Плятформа співпраці сформульована обширно в 7-ох точках-уступах. Після широкого з'ясування суті окупаційного большевицького режиму, який настав після жовтневої революції та воєнними аґресіями знівечив самостійні держави, які постали були на руїнах царської Росії, і після виявлення за точками всієї облудности та забріхання совєтської конституції, спільна виготовлена плятформа стверджує: „Процеси, що ведуть до повалення комуністичної диктатури, невпинно достигають серед самих народів Совєтського Союзу, не оминаючи і численних членів компартії і комсомолу. Прийде час, коли тим чи іншим способом влада комуністичної партії буде повалена. Та це повинно бути справою самих народів Совєтського Союзу і, всупереч залякуванням комуністичної пропаґанди, без будь-якого зовнішнього втручання... Представники російської Кронштадської Групи прийшли до висновку, що для створення протикомуністичного фронту вони можуть співдіяти і виступати разом". Після здобуття окремими народами СССР власної національної держави, вони повинні — твердить Кронштадська Група — співпрацювати на базі „співдружности", опертої на рівності і добровільності.

Д-р Осип Бойко переобраний на голову Видавничої Спілки „Вільна Преса"

Торонто. — Тижневик „Вільне Слово" повідомляє, що в суботу 29 жовтня 1966 року відбулися в приміщеннях редакції „Вільного Слова" Загальні Збори Видавничої Спілки „Вільна Преса". Зборами проводила вибрана Президія в складі: д-р Степан Росоха, голова та інж. Василь Трачук, секретар. На Зборах обрано нову дирекцію Спілки, в склад якої увійшли: д-р Осип Бойко — голова, заступники голови: Теодор Сидір і д-р Василь Бойко, секретар — д-р Степан Росоха, члени: генерал Михайло Садовський, Петро Баєр та Яків Ковальчук. Заступники: Петро Головатий, Мирослав Біґус, Михайло Шафранюк, Іван Мельник та Іван Коцан. Збори вшанували пам'ять померлого члена Дирекції бл. пам. Семена Підгайного.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

СТАТТЯ ПРО ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА В НІМЕЦЬКОМУ ЖУРНАЛІ

Бон. — Західньонімецький студентський журнал „Акціо", що виходить у Бонні, опублікував статтю, присвячену творчості талановитого українського поета Василя Симоненка. Автор статті наводить низку цитат з поетового „Щоденника", якого, ще й досі не надруковано на Україні. Є тут і переклад німецькою мовою Симоненкового вірша „Курдському братові" — вірша, що ще теж належить до „заборонених" в УССР. Журнал підкреслює передусім глибоко синівську любов Ваиля Симоненка до своєї Батьківщини — України.

СТЕПАН ДЗЮБА ПЕРЕОБРАНИЙ ЗНОВУ НА ПОСАДНИКА ВІННІПЕҐУ

Вінніпеґ. — Степан Дзюба шостий раз переміг своїх противників. Його знову обрали посадником Вінніпеґу. 52-літній Ст. Дзюба здобув перевагу над Ґлорією Квін-Гасс з рахунком 10:1. Степан Дзюба уперше став посадником Вінніпеґу в 1956 році. Минулого року його переобрали через аклямацію. У Калґарі адвокат Петро Петращук обраний алдерманом (радним міста).

СЛОВНИК УКРАЇНСЬКО-КАНАДІЙСЬКОЇ БІОГРАФІЇ

Вінніпеґ. — На 1967 рік заплановане видання праці про перших українських поселенців-гомстедників у Канаді. Автором праці, в якій знайдуть біографічне оформлення понад дві тисячі родин, є д-р В. Юрій Кисілевський з Оттави. В 1964 р. з-під його пера вийшла документальна праця „Ранні українські поселення в Канаді в 1895-1900 роках". Нова праця має назву „Словник українсько-канадійської біографії". До нього ввійдуть імена і родоводи тих українських поселенців, що до 1900 року в посідання взяли гомстеди. Праця появиться коштом Українсько-Канадійської Дослідної Фундації в Торонті.

ВИДАНО КНИЖКУ ПРО ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ КУЗЕВА

Вінніпеґ. — Заходами й у Видавництві Українського Євангельського Об'єднання в Північній Америці появилася праця Лева Биковського п. н. „Василь Кузів 1887 - 1958." у 104-сторінковій книжці висвітлено життя й діяльність видатного діяча Українського Євангельського Об'єднання, суперінтендента (єпископа) Євангельської Церкви з 1935 р. Василя Кузева, померлого в 1958 році Книжка багато ілюстрована.

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ НТШ

для вшанування 25-ліття смерти Богдана Лепкого, що відбудеться в суботу, 5 листопада 1966 року в Українському Інституті Америки, 2 Схід 79 вулиця в Ню Йорку — про що була вже згадка в пресі, пічнеться на одну годину раніше, тоб то в годині 5-тій по полудні, з уваги на назначену на той сам день панахиду за поляглих героїв, яка то панахида відбудеться вечером в Церкві св. Юра в Ню Йорку.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid ot the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата: На рік $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. В Джерзі Ситі і закордоном: На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. Для членів УНСоюзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і money orders виставляти на: "Svoboda".

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY. N.J. 07303

Оптимізм Президента

Кожна людина на видатному й відповідальному становищі мусить бути оптимістом, бо якби вона не вірила в успіх своєї праці, то мусіла б передати своє становище тому, хто має ту віру, яка є найпершим двигуном усіх творчих діл.

Президент Линдон Б. Джансон, вернувшися 2 листопада ц. р. з своєї 17-денної подорожі по дев'ятьох країнах Південної Азії, Далекому Сході й Океанії, заявив на летовищі у Вашингтоні, що ця подорож надхнула його великим оптимізмом щодо майбутности азійських народів і перемоги волі у Південному В'єтнамі. На це мав він оправдані арґументи. Крім Південного В'єтнаму і його могутнього американського союзника, ще п'ять азійських і далекосхідніх країн активно заанґажувались на протикомуністичному фронті у В'єтнамі: Південна Корея, Сіям, Філіппіни, Нова Зеляндія і Австралія. Але й три найбільші — після комуністичного Китаю — країни Азії й Океанії — Японія, Індонезія і Індія — свідомі смертельної загрози, яка нависла над ними, відколи в комуністичному Китаї почали продукувати атомову зброю. Малайзія і Вільний Китай з осідком на Тайвані (Формозі) є природніми ворогами комунокитайського імперіялізму; Пакістан тільки з уваги на Індію зберігає пристойні зв'язки з Пейпінґом, але залишається членом протикомуністичних бльоків Центрального Союзу і Південно-Східнього Азійського Союзу (СЕАТО); Бірма і Цейльон дбайливо зберігають невтральність, і тільки Камбоджу можна зараховувати до тих комунофільських країн, які ще грають дволяку ролю.

Оптимізм Президента оправдується не тільки заламаннями політичних комуністичних впливів у цілому ряді азійських країн, але й конструктивними зусиллями в усіх тих країнах — перебороти економічні труднощі, перевести соціяльні реформи й розбудувати своє шкільництво. Замирення між Південною Кореєю та Японією і підписання між ними торговельного договору, — створення Центрального Азійського Банку, — створення міжнародної консорції для рятування індонезійської економіки, відбудова й упромисловлення знищеної війною Південної Кореї, щораз поважніша роля, що її грає в усьому далекосхідньому світі Японія, — реґіональний союз Філіппін, Сіяму, Малайзії й Індонезії на базі боротьби проти комунізму та економічної взаємодопомоги, — все це дійсно надзвичайно відрадні, конкретні прояви здорової реакції проти китайського комунізму. Немає ніякого сумніву, що власне інтервенція Америки у В'єтнамі підбадьорила всі ті азійські слабо озброєні країни, які боялися одверто заявлятись проти пейпінґського колоса й дразнити його своєю приязню з Америкою. Коли Пейпінґ закидає Америці, що вона — мовляв — веде „політику оточування" Китаю, то цей закид повинен він переадресувати до самого себе: тільки доктринально войовнича, агресивна політика китайського комуністичного проводу примусила країни Південної Азії, Далекого Сходу й Океанії об'єднуватися, щоб спільно забезпечити себе проти китайської загрози.

У своїй подорожі Джансон перевірив ще один відтинок, який вирішив його оптимізм щодо ролі Америки у В'єтнамі та на азійському Сході. Нечисленні, але дуже гамірливі „в'єтніки" в Америці на спілку з міжнародними пацифістами та оборонцями Північного В'єтнаму й В'єтконгу намагалися підірвати мораль американського вояка у В'єтнамі летючками, підпільними радіоавдиціями, демонстраціями, паленням призовних карток, висиланням масових листів із закликами до пасивного спротиву „брудній війні", що її веде Вашингтон. І ось Президент переконався, що мав рацію генерал Вестморленд, який сказав, їдучи з ним до військового табору в Південному В'єтнамі: „Такого чудового війська не мав ще ні один головний командувач". Побачивши безпосередньо таких вояків у Південному В'єтнамі і в Південній Кореї, президент Джансон мусів поглибити свій оптимізм.

І. Світ

АТОМОВА ЗБРОЯ КИТАЙЦІВ

Наприкінці жовтня сталася в Азії велика подія: китайцям удалося вислати в повітря ракету, озброєну атомовою зброєю. Як говорить офіційне повідомлення, „27 жовтня над територією Китаю успішно проведено лет ракети з атомовою зброєю. Ракета пролетіла 400 миль, поціливши в визначене місце".

Політичне і мілітарне значення цієї проби досить важливе. В деяких країнах ця подія викликала тривогу, в інших реакція на неї була стримана.

Сильне враження справила ця проба у країнах, що є безпосередніми сусідами Китаю, в Японії, Індії й можливо в СССР, хоч з совєтської преси годі про це довідатись.

Постає питання: як вдалося китайцям у такий короткий період після першого вибуху атомової бомби 16 жовтня 1964 р., другого 14 травня 1965 р. і третього 8 травня ц. р. осягнути такий успіх? Специялісти заявляють, що тепер уже немає великих труднощів, окрім фінансових та технічного характеру, виготовити атомову бомбу. Справа тільки в досконалості та розмірі. Принципи її будови, як і математичні розрахунки, відомі всім атомовим фізикам.

Інша справа будова ракет, що вимагає спеціяльних технічних знань та великих матеріяльних ресурсів, які у тоталітарних державах здобувається коштом народного добробуту.

Велику допомогу в розвитку атомової зброї подали Китаєві большевики, коли були з ним у „приятельських відносинах". Совєтські фахівці навіть збудували біля Пейпінґу атомовий реактор. Десятки китайських учених працювали в СССР в атомових закладах, а кількасот совєтських специялістів вишколювали в Китаї „атомників". Тож тепер Москва має „повне задоволення".

Немало китайців вчилося також в Америці. Головна персона в розбудові китайської атомової зброї Цьєн Гею-шен якийсь час був професором Каліфорнійського Інституту технології. До 1947 року він працював навіть у секретних ляболаторіях американської фльоти. У 1950 р. Цьєн Гею-шен переслав був до Гонґ-Конгу 1800 фунтів рукописів і книжок пов'язаних з ракетними дослідами. Ці матеріяли сконфісковано. У 1958 р. він був уже в Китаї і вступив до комуністичної партії.

Зрештою, не має вже значення питання, хто і як сприяв ворогам вільного світу, головно — як багато вони знають, які їх потенціяльні можливості. Адже большевики також багато скористали від німців, яких вони забрали до СССР наприкінці війни біля Свінемюнде, де містилася ракетна база. Американці також багато скористали з німецького досвіду.

Поширення атомових реакторів по всьому світі, будова електрівень, що використовують атомову енерґію, відкриває необмежені можливості для розвитку нуклеарної зброї в країнах, що ще не є членами „атомового клюбу". Отже, йдеться лише про те, чи дана держава має бажання розбудувати свою власну атомову зброю, щоб ужити її для оборони чи для аґресії.

Атомові споруди китайців знаходяться в солончакових пустинях Сінкянґу біля озера Лоп-нор, на схід від якого простягається високорівня, з горами до 5-7 тисяч стіп висоти.

Збудована з допомогою большевиків залізниця починається від м. Ланчоу, ключового пункту Сінкянґу, сполучаючи його з північним Китаєм. Але від м. Пайтанзу є шлях до Сінкянґу, який проходить досить близько біля о. Лоп-Нор. Важливість цього атомового центру в тому, що від нього до центру совєтських атомових випробувань біля Аральська 1.100 миль, а до другого центру, Байканору в Казахстані, тільки 900 миль. Отже на випадок війни китайці матимуть можливість їх знищити.

Як твердять фахівці, китайські ракети мають засяг не більший від 400 миль. При такому засягу вони можуть загрожувати Індії, а передусім Формозі.

На війну з СССР китайці можуть піти хіба в крайньому разі, бо напевно здають собі справу з страшної сили, якою розпоряджає Москва.

Китайська атомова зброя загрожує всій південно-східній Азії, а в недалекому майбутньому загрожуватиме і Японії. Тож треба думати, що японці змобілізують всі свої наукові й технічні кадри, щоб, крім американської „атомової парасолі", мати свою власну нуклеарну зброю. Індія також має наукові та технічні можливості для розвитку нуклеарної зброї, але їй бракує фінансових засобів.

Ось такі перспективи зростання атомової загрози для людства.

Китайці протягом тисячоліть навчилися приховувати своє обурення, усмішкою закривати свою ненависть, стримувати вибухи гніву... Хто знає, чи в психіці китайських комуністів залишилося щось із цих прикмет, що витворилися протягом історії їхнього народу. Чинені „червоною ґвардією" варварські насильства це заперечують.

Президент Джансон у своїй промові в Куала Лумпур, в Малайзії, 31 жовтня, заявив, що червоний Китай, погрожуючи світові атомовою зброєю, завдає цим собі величезної шкоди.

● **Двох братів 18-річного Дейвіда і 21-річного Джана Ленглі**, які кинули були пластикову мішку з фарбою на авто, яким їхав президент Джансон в Мельбурні в Австралії, покарано покищо гривною по 44 дол. кожного, але проголошення дальшої кари відкладено до часу вислідів психіятричних дослідів над тими юнаками. Вони признались до всіх 6-ох точок обвинувачення, а їх адвокат звернувся до президента Джансона з просьбою — вибачити їм. Претенсії осіб з публіки, яким та фарба знищила одяг сягають 2.000 дол. Немудрий „жарт" обійдеться юнакам дуже дорого.

Мирослав Д. Ніцців, A.I.A.
Інженер-архітект

МИТРОПОЛИЧИЙ СОБОР У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Архітектурна аналіза

III

Будова має мінімальну кількість архітектурно-декоративних прикрас, а відповідають вони логічному змістові окремих конструктивних частин та елементів будови. Головний підбанник низький, згідно з традицією церков першої доби розвитку українського візантійського стилю. Перехід від восьмикутника до бані дуже простий і дуже лагідної форми сферичного пендентива, прикрашеного стилізованим орнаментом. Завдяки цьому нутро собору дуже компактне та одноціле і створює оце типове візантійське враження завершеної простоти, яка має в собі велику монументальність та силу. Внутрішня баня вкрита синіми керамічними полями, які символізують небо, а вершок бані завершений керамічною іконою Ісуса Христа - Вседержителя, „Панкратоса", згідно з тисячорічною традицією нашої Східньої Церкви. Вікна підбанника вкриті кольоровими декораційними вітражами, модерної техніки, які представляють герби метрополій, міст та земель. Бічні стіни мають також декоративні вітражі орнаментального характеру.

Назагал нутро ще не закінчене. Нема ще іконостасів, головного та бічних, нема запрестольної головної ікони і т. д. Щойно коли внутрішнє оформлення буде закінчене, я зможу висловити свою опінію і проаналізувати, чи мистецьке оформлення доповнює архітектуру собору, чи воно стилево в згоді, чи ні. Мистці все ще мають спромогу сказати своє слово, завершуючи мистецько - архітектурне оформлення собору. Координація мистецького оформлення собору дуже важлива і має велике мистецьке і архітектурне значення. Бо мистці можуть легко знищити архітектуру нутра або її викривити. Маю, однак, надію, що цього не буде.

Одним із промовистих архітектурних елементів собору є його баня. Як сказано, баня собору виростає органічно з вісьмох подвійних півкол, базованих на пляні восьмикутника, хоч поставлена на низькому підбаннику, округлої сферичної форми, вона не є живою копією бані св. Софії у Візантії (Константинополі). Баня ця радше такої форми, яка була в ужитті на Україні в початкових часах візантійського стилю, коли у Візантії вибудовано церкву св. Ірини, св. Сергія та Бакхуса. Мушу зазначити, що бані та підбанники так в оригінальній візантійській, як і українській архітектурі, не були завжди тої самої форми та скалі. Бо це неможлива річ, щоб протягом сторіч не було змін в архітектурних формах. Вже той факт, що на півночі потрібно більших вікон, щоб мати більше світла, як, наприклад, на півдні, де менші вікна були вистачальними, має вплив на архітектуру. Отже, форма бані нашого собору така, яку диктувало само заложення його пляну на восьмикутнику, така, якою будували бані в часі, коли візантійська архітектура була у своєму розквіті, на вершку свого значення.

Митрополичий собор має теж деякі характеристичні риси спрощення і деякої „модернізації", якби хтось міг сказати. Але це ясно і зрозуміло. Бо історичне заложення будови на восьмикутнику не могло бути зреалізоване ідентично з первісними візантійськими будовами. Бо будову собору зреалізовано з помічччю нових, модерних конструкційних засобів та матеріялів, заліза та бетону, із ужиттям сфабрикованих бетонових плит та нових матеріялів зовнішнього викінчення, включно із покриттям дахів. Для ляїків, а то й мистецьких критиків, неархітектів важко зрозуміти, що заложення на тому самому історичному восьмикутнику з ужиттям нової конструкції та нових будівельних матеріялів у висліді не може дати ідентично тої самої „форми", що її створили історичні конструкційні матеріяли оригінального візантійського стилю (як враження грубих стовпів, пільонів та грубих арк - луків і т. д.). Тепер візантійської цегли немає і візантійської конструкційної техніки не вживається, бо є нові, далеко економічніші технічні засоби. Так, мусить бути різниця! Бо форма слідує конструкції, а не навпаки. Повторюю: хоч те саме заложення архітектурного пляну, ті самі елементи підбудови луків - арк, а далі підбанника та бані, все ж таки нові конструкційні засоби, методи та матеріяли з поміччю яких це заложення мусить бути переведене та зреалізоване у наших часах — не могли дати той самий ефект, той самий результат, що їх дають оригінальні візантійські церковні будови. Бо хто на слово „візантійський", дивлячись на якусь церкву, шукає типових архітектурних форм та орнаментів - декорацій, які були вислідом візантійської тогочасної будівельної техніки, а не візантійської основної архітектурної композиції, архітектоніки, той поповнює засадничу помилку, обмежує себе.

Митрополичий собор належить, безперечно, до архітектурного візантійського вияву, візантійської традиції, візантійської архітектоніки. Архітектурне мистецтво відмінне від образотворчого чи скульптурного мистецтва, бо воно трьох розмірів. Ми дослівно перебуваємо в архітектурному мистецтві. Ми фізично піддаємось впливові архітектурного мистецтва, враженням архітектурних мас, елементів, матеріялів, їх кольорів, їх освітленню і т. д. Ми проходимо з одного архітектурного об'єму - простору в другий, інших пропорцій, інших матеріялів, іншого кольору, іншого освітлення. Все це засоби, якими оперує архітект.

У візантійському стилі, а

(Продовження на стор. 3)

Голос читача

ВРАЖЕННЯ З IX КОНҐРЕСУ УККА

Народна приповідка каже: ще той не народився, що б усім догодив. Якщо перед конґресом я схвалював працю УККА, то після нього мушу гостро критикувати. Уважаю все ж, що моя критика буде конструктивною і допоможе надалі уникнути ненормальних явищ.

Підготова до конґресу проведена була абсолютно невірно. Адже то не була справа місцевого Відділу, в якому всі члени одне одного знають. Ми, делеґати, не знали більшости осіб, висунутих у кандидати на урядові пости. Чому Номінаційна комісія не виготовила список кандидатів, і то з двох різних списків, і не розіслала щонайменше за місяць наперед по Відділах, додаючи коротку автобіографію кожного кандидата, яку орґанізацію чи політичну партію він представляє і на якій громадській позиції працює? На місцях люди познайомились би із кандидатами і прибули на конґрес з певною думкою про кожного з них, а так були вони васкочені і голосували у більшості випадків тільки тому, що сусід голосував.

Початок конґресу пройшов на низькому рівні, і в цьому завинила наша політична, а ще більше громадська неграмотність. Чи треба було аж дві години шуму? Адже склад президії, що її мали вибрати з-поміж делеґатів, на жаль, був приготований наперед. Це могла завважити і мала дитина, бо не вспів проф. Смаль-Стоцький зайняти місця голови президії, а вже почав читати привіти для всіх і вся. Крім того спосіб редаґування привітів нагадував оте відоме „Да здравствуєт непобєдімая! Пусть живьот..." Невже не можна знайти інших форм, щоб вони не перекликались із ненависними нам московськими?

Проф. Р. Смаль - Стоцький не зумів збудувати авторитету президії. Він переривав промовців у досить грубий спосіб, а крім того підпирав своїм авторитетом більшість, хоч вона дуже часто не мала рації. Меншість завжди є покривдженою, і голова президії повинен заступатись за неї, а не навпаки.

Більшість поводилась нетолерантно, і коли хтось говорив із меншости, то часто представники більшости не давали своїми криками докінчити.

Супроти слабого авторитету президії ще гіршою була поведінка дискутантів. Вони часто не притримувались черги, старались захопити мікрофон силою, не слухались голови президії, коли той відбирав їм слово після вичерпання призначеного часу. Внаслідок цього багато справ, що були вже передискутовані і проголосовані, знову дискутовано.

Безумовно, ми всі раді, коли придбаємо приятелів з-поміж конґресменів, і всі делеґати були раді їх побачити. Але для цього треба було запросити гостей на бенкет, на обід або влаштувати для них якусь окрему церемонію. Тут ми знову показали свою невиробленість. Бо коли з'являвся на залі якийсь гість, то голова президії відразу звертався до чергового промовця з словами: „Пане колеґо, почекайте, маємо гостя". „Пан колеґа" (також новий термін!) стояв перед мікрофоном десять, двадцять хвилин, аж поки закінчувалась процедура знайомства з гостем.

Поведінка меншости у дискусіях нічим не різнилась від поведінки більшости. Ми ніяк не визбудемося болячки, що її можна окреслити словами: „коли не соціялістична, то не треба ніякої". Практично це означає, що коли якесь середовище не дістало ключових позицій у даній установі, то зараз із неї виходить.

Я просто не розумію, коли ті різні конґресові комісії були вибрані, бо на конґресі їх не вибирали. Не можу також збагнути, як люди, які належали до Екзекутиви, могли попасти в Номінаційну комісію, отже самі себе вибирали і до комісій, і — пізніше — до уряду. Погодимося, що проф. Добрянського і так ніхто не замінив би. Але чому комісія не виробила два списки кандидатів, просто для формальности? Адже тільки в Московії голосують на один список.

Безперечно, люди в такому уряді повинні мати відповідні кваліфікації, але треба також, щоб хоч трохи світилось отією демократією, про яку ми всі голосно деклямуємо. Як можна було поминути чи не найстаршу організацію у цій країні, ОДВУ, і не поставити її голови принаймні першим або хоч другим заступником? Здається, що ця організація після забезпеченевих є другою по ООЧСУ своєю якістю і чисельністю. Переобрання проводу одним середовищем чи партією можуть собі дозволити народи державні, чиї кордони охороняє військо і поліція, без огляду на те, хто стоїть при владі. Але ми?

Не можна погладити по головці і меншости, бо вона, здається, поносить ще більший сором, ніж більшість. Що то значить? Коли проголосили список кандидатів, то всі групи і групки стали в чергу, складаючи заяви, що вони відмовляються від участи в Екзекутиві. Алеж всі вони мали свого представника у тій Екзекутиві! Ясно, що кожна з них хотіла мати ключову позицію, не рахуючись з браком відповідно кваліфікованих людей. Навіть „Вільна Громада", і та склала заяву.

Меншість зробила б куди краще, і для себе і для цілої справи, якби взяла у-

(Закінчення на стор. 4-ій)

З листів до Редакції

ВІД МИКОЛИ ДО МИХАЙЛА...

... Бачу, що Ваші складачі під сильною імпресією Михайлів, бо і з мене зробили Михайла, в підписі до статті: „За єдність чи зрозуміння метод політичної боротьби" („Свобода" з 27-го жовтня ц. р.). Я — Микола, хоч у календарі від Михайла до Миколи недалеко...

Микола (сік!) Бараболяк

Вінона, Міни.

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(110)

По дорозі чужинці дивувались, як оцей „дивний люд рідну країну з слізьми споминав він, але з прокляттям із неї тікав він" (XVI. А. 146):

Дома покинувши землю родинну,
Гнався, щоб мрію ловити дитинну.
Смілий у мрії, у вірі безглядний.
В дійсності наче дитина безрадний. (ст. 147)

Поет висловлює свою думку про еміграцію в третьому вірші цього циклу („Два панки йдуть попри них"). Один панок називає емігрантів „лайдаками", які покидають рідний край, а другий панок називає „лайдаками" тих, які „спиняють емігрантів", бо „якже ж їм не йти, як тут всі до спілки дрем з них шкуру" (145).

Ось уривок „Листа з Бразилії", в якому українські емігранти описують свої пригоди:

По морю ми плили без злих пригод,
Лиш хорував погано весь народ.

На морі вмерло дев'ять душ народу;
Їх замість погребу метали в воду.

Хай Бог боронить від такої тьми,
Як матері ридали за дітьми,

Коли їх риби довгі, мов ті балки,
Зубаті, чорні, рвали на кавалки!

(Там же, ст. 150)

„Так, ти одна моя правдивая любов
Та, що не суджено в житті їй вдовольниться"

Цими словами починається сонет, який є шостою поезією першого жмутка „ліричної драми" Івана Франка під заг. „Зів'яле листя". Вже на початку треба підкреслити, що ціла ця лірична драма має строгу будову, хоч писана вона впродовж 14-ох років (1882-1896). Кожний цикл, чи „жмуток", як називає поет три дії своєї драми, складається з 20-ох поезій, а перший жмуток має ще й „Епілог".

Звичайно гадають літературознавці, що збірка „Зів'яле листя" — „була в цілості й деталях нічим іншим, як тільки відображенням „третьої любови" поета". Та це незгідне з правдою, як видно з розвідки професора Якима Яреми під заголовком „До проблеми ідейного змісту „ліричної драми" Івана Франка „Зів'яле листя" (Іван Франко. Статті й матеріяли. Збірник перший, Львів, 1948, ст. 96).

Ми вже наводили характеристику двох „перших любов" Франка, коли ми писали про любов поета до Ольги Рошкевич і Йосипи Дзвонковської. Про третю свою любов до Целіни Журовської писав поет в дев'ятому вірші третього циклу:

Явилась третя — женщина чи звір?
Глядиш на неї — і очам приємно,

Впивається її красою зір.
Та разом страх бере, душа холоне,
І сила розпливається в простір.

Спершу я думав, що бокус, тоне
Десь в тіні, що на мене й не зирне —
Та враз мов бухло полум'я червоне.

За саме серце вхопила мене,
Мов Сфінкс у душу кігтями вп'ялилась,
І смокче кров і геть спокій жене.

-- -- -- -- -- -- --

Кінчається ця поезія про „третю любов" такими песимістичними словами:

І дармо дух мій, мов у сіті птах,
Тріпочеться! Я чую, ясно чую,
Як стелиться мені в безодню шлях,

І як я ним у пітьму помандрую.

(XVI, Б, ст. 86-87)

Поет писав А. Кримському, що ця любов мучила його цілих десять років, і найтрагічніше в ній було те, що він пізнав Целіну Журовську вже під час того, як переписувався зі своєю майбутньою дружиною — Ольгою Хоружинською в 1886 році.

Збірка „Зів'яле листя" появилася в Києві 1896 р. Російська цензура заборонила друкувати вірш третій із першого циклу і вірш вісімнадцятий із третього, і ці два вірші надруковано окремо в Галичині і доліплювано до тих книжок, які розходилися в Австрії.

Перший оцінював „Зів'яле листя" Василь Щурат на сторінках „Зорі" (1896), прочитавши перший жмуток цієї пізнішої ліричної драми в другому виданні збірки „З вершин і низин". Щурат писав:

„Крім аґітаційної й епічної поезії знаходимо у Франка чисту лірику, та сеї вже значно менше. Зачислити до неї належить передовсім „Веснянки" і цикл любовних поезій „Зів'яле листя", котрий можна вважати об'явом декадентизму в українсько-руській літературі, розуміється, тоді, коли під декадентизмом будемо розуміти ... розумне і артистичним змислом ведене змагання до витвору свіжих оригінальних помислів, образів, зворотів мови й форм".

Отже Щурат розумів під декадентизмом „не ті оригінальні поетичні замахи, в котрих Макс Нордау бачив признаки умових хворів" (Я. Ярема, ст. 93),

МИТРОПОЛИЧИЙ СОБОР У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

(Продовження зі стор. 2-ої)

радше архітектурному мистецтві, "церква мала представляти ілюзію „небесної церкви". Тому ідеалом, що його створила візантійська культура, її релігійне архітектурне мистецтво, є оця органічність, єдність та простота архітектурної композиції центрального заложення, незалежно від детальних архітектурних форм, які підлягали змінам.

Митрополичий собор має оцю одноцілість, єдність, компактність, яка найкраще та найпростіше символізує священне призначення будови, храму Господнього. Це є саме ота візантійська архітектурна традиція, якої нам треба придержуватися. Це є ота істина Східньої Католицької Церкви, до якої ми, як складова частина Вселенської Католицької Церкви, належимо і окремішність якої нам треба зберігати в архітектурі наших церков.

Митрополичий собор має позолочену головну та менші бічні бані (яких є кілька при вході). Це може комусь видаватися дивним, „не своїм". Бо в Галичині ми не бачили золочених бань. Ми читали лише про „Золотоверхий Київ". Тут, в Америці, ми вперше бачимо наш собор із золоченими банями. Тепер, отже, можемо говорити про „Золотоверху Філядельфію", осідок нашої метрополії, осідок нашого першого поселення в Америці.

Історія відзначить наш собор як будову рішального значення для дальшого розвитку та долі нашої української Католицької Церкви в Америці, а може й у цілому вільному світі. Оця будова засвідчить, що Митрополит Кир Амвросій задержав вірности візантійській традиції і вказав іншим єпископам та всім священикам, що ми не можемо будувати костелів, видовжених „галь", на видовженому латинському пляні, з одною, двома чи трьома вежами на фронті, завершеними дуже часто банями, які не мають нічого спільного з архітектурною композицією нутра церкви. Але в задержанні візантійської, української архітектурної традиції, центрального архітектурного пляну і, ідучи далі, у найбільш характеристичному для української церковної архітектури пляні тризрубної, тридільної, трибанної церкви, яка так знаменито відповідає всім вимогам візантійської літургії та обрядові. Це архітектурне заложення трибанної композиції найкраще прославилось в Успенській церкві у Львові, із суміжною Трьохсвятительною Каплицею в усіх наших тризрубних дерев'яних церквах.

Я певний, що це велике діло, вибудування собору, який у своєму задумі та виконанні є незаперечною заслугою Впр. Митрополита, спрямує всі намагання блудних одиниць на правильний шлях. Під цим впливом вони занехають будувати наші церкви у вигляді латинських церков під впливом неправильного поняття „американізації". Бо правдива та єдиноправильна американізація полягає в уживанні модерних матеріялів та конструкційних метод, але ніколи в застосуванні архітектурної композиції латинської церковної будови. Всякі бо намагання прикрити це ощадностевими вимогами чи уживанням „колоніяльного" стилю і т. д. є спробою компромісового характеру, є архітектурними каліками і будуть записані в історії нашої Церкви в Америці на неґативній сторінці.

Я переконаний, що Митрополичий собор у своїй величі та монументальності перетриває ті всі нерозумні намагання і стане знаменитим свідоцтвом пророчої візії Митрополита, який своїм задумом, спертим на архітектурі з-перед тисячі років, сягнув у далечу, далеку майбутність, як доказ правдивого обличчя нашої Церкви, яку ми сюди принесли з України, а не з Англії.

Бібліографія:

K. J. Conant: The earliest mediaeval churches of Kiev. 1936.

Я. Пастернак: Старий Галич. 1944.

С. В. Безсонов: Архітектура Західньої України. 1946.

C. Stewart: Byzantine Legacy. 1947.

К. Січинський: Історія Українського Мистецтва: Архітектура. 1956.

D. T. Rice: Art of the Byzantine Era. 1961.

R. L. Van Nice: The Structure of St. Sophia. 1963.

W. Mac Donald: Early Christian & Byzantine Architecture. 1965.

(Кінець)

Ню Йорк, Н. Й.

ВИСТУП ХОРУ „ПРОМЕТЕЙ" З ТОРОНТА

Старанням Осередку СУМА ім. ген. хор. Тараса Чупринки в Ню Йорку 9-го жовтня 1966 р. відбувся гостинний виступ хору Осередку СУМ ім. ген. хор. Т. Чупринки з Торонта в Канаді в Фешен Інституті . Крім хору „Прометей" під батутою мґр Василя Кардаша виступав теж і Танцювальний ансамбль того ж осередку „Верховинці" під керівництвом хореографів Б. та В. Сонячі з Торонта.

Коли піднеслась занавіса присутні побачили цілий ансамбль хору „Прометей", який відспівавши американський гимн, виконав по мистецьки три церковні пісні: „Отче наш", музика М. Вербицького в обробці С. Людкевича з солістами М.Лещишиним, А. Дербішем та І. Пирожаком; „Блажен муж", аранж. А. Гнатишака та Л. Туркевича, та „Хваліте Господа" — музика Б Бортнянського з солістами Ю Хоминoм, А Сорокою та В. Драбиком.

Вміле диригування хором мґр Василя Кардаша та добрий фортепіяновий супровід п-і Марти Кравців-Барабаш, як теж гарне виконання хору тяжких пісень викликали бурю оплесків присутніх. В той момент увійшов на сцену голова Осер. СУМА ім. ген. хор. Т. Чупринки в Ню Йорку Корнель Василик в асисті вмундурованих „сумівок" Г. Лев та З.Назаркевич з великим кошиком цвітів, як також двома „сумінятами" в національних строях Степанії Назаркевич та Ігоря Харука, які передали його диригентові під оплески присутніх. Голова Василик щиро вітав своїх побратимів з Торонта, вказуючи на великі заслуги хору для ширення культури української пісні на терені Америки, що є великим патріотичним ділом та являється правдивим культурним обміном Канадійської та Американської України.

Від хору „Думка" вітав гостей її голова мґр А. Валько в асисті співачки, яка передала диригентові теж кошик гарних цвітів. За привіти подякував від імені хору „Прометей" з Торонта мґр Теодор Волошин.

Танцювальний ансамбль „Верховинці" по мистецьки виконав в оригінальних гуцульських строях народний танок „Гуцулка".

Ще виступав хор „Прометей", який привітав присутнього на залі відомого композитора А. Гнатишина, для якого повторив ним музично оброблену пісню „Блажен Муж". Слідували по мистецьки виконані пісні „Огні горять" (Т. Шевченка-Воробкевича) з фортепіяновим супроводом З. Лаврішина та з солістами А. Дербішем та Ю. Хомином; „Косар" (Т. Шевченко, С. Людкевич); „Хор бранців" та „У туркині" (Т. Шевченко — Лисенко) з солістом С. Гарасовським та дуже вміло виконана пісня „Хор вояків" з опери „Фавст" Ш. Ф. Гуна.

Після перерви „Прометей" виступив в національних строях і виконав ряд пісень „Зеленая та ліщинонько" (М.Леонтович - Кардаш) з солями А. Сороки, М. Лещишина та І. Пирожака; „Ох, і закувала" М. Лисенка з сольом Ю. Хомина; „Та вже третій вечір", пісня в обробці мґр В. Кардаша з солями М. Лещишина та С. Гарасовського як також „Пісня про Нечая", в обробці О. Колесси з солями С. Кривенького та А. Сороки.

Танцювальний ансамбль „Верховинці" в національних строях по мистецьки виконав танець „Гопак", защо, як і хор, їх нагородила публіка рясними оплесками. На кінець виступив щераз хор „Прометей" та вдало відспівав „Полтавське поле" (Ю. Мейтуса) в обробці мґр В. Кардаша, „Пісня про Дніпро" (П. Майбороди) з сольом А. Сороки, „Пролягла доріженька" (Майбороди) з солями В. Драбика, А. Дербіша, Ю. Хомина та А. Сороки. Піснями Майбороди в обробці мґр В. Кардаша „Розлягалися тумани" з тими ж солістами та „Грими, грими, могутня пісне" закінчено під рясні оплески концерт. Після концерту ціла заля відспівала „Не пора, не пора . . ." По концерті хор переїхав автобусами до Дому „Організації Визвольного Фронту" при 10-ій вул. в Ню Йорку, де господарі влаштували для гостей вечерю, на якій привітав їх голова Гол. Управи СУМА Лев Футала. Вечором проводив голова Осередку СУМА в Ню Йорку Корнель Василик, а привіти виголосили ще проф. Химич від церковного хору св. Юрія в Ню Йорку, проф. д-р Ігор Соневицький та інші. 200 осіб в дружній гутірці мило провели вечір культурної обміни Канадійської та Американської України і після взаїмного відспівання „Многая літа" коло 2-ої год. після півночі автобусами від'їхали до Торонта.

Концерт фільмував Яр. Кулинич, знимки робив Осип Старостяк.

Сподіваємося, що керівники СУМА зрозуміють вагу такого хору в Ню Йорку і візьмуться за його організацію, бо є доволі наших співаків в Ню Йорку, що охоче поповнять лави хору, коли його будуть організувати в Ню Йорку в Домі Українських Організацій Визвольного Фронту. О.С.

УКРАЇНСЬКІ НАУКОВЦІ НА КОНҐРЕСІ В СТРАСБУРЗІ

На самому початку вересня 1966 р. в м. Страсбургі у Франції відбувся десятий міжнародний конґрес дослідників новітніх мов і літератур, у якому взяли участь також українські науковці. Проф. В. Свобода з Лондонського університету в Англії доповідав про віддзеркалення радянської дійсности в творах В. Симоненка, а проф. д-р Яр Славутич зробив доповідь про українську літературу в Канаді від початку до сьогоднішніх днів. У сесіях конґресу взяло участь близько 500 учасників майже з усіх країн світу. Доповіді були англійською, французькою та німецькою мовами. Вони вийдуть окремим виданням у Франції.

З НАШИХ БУДНІВ

ОСІНЬ НАД ДЕЛЕВАРОМ

Коли ранішні тумани розпливаються по річці Делавері й ласкаве, осіннє сонце піднімається високо над Гайпойнтом, — світ нечуваної краси, свято райдужних кольорових оргій розкривається перед вашими очима. Гори й узгір'я, ліси й узлісся горять, палахкотять казковою палітрою морозівських барв, а внизу ніби задумано й спроквола котить свої води історична річка Делавер.

Задивившися в сизу імлу, перетикану золотими нитками індіянського літа, ваші очі даремне шукатимуть ген за мостом знайомої сильветки популярного тут колись рибалки, покійного нашого друга, Влодзя Гірняка. Дивний був з нього рибалка . . . „Про мене можуть риби цілком не існувати, — говорив бувало. — Я приїжджаю сюди, щоб бути серед природи — помилуватись її красою, відпочити її спокоєм".

Коли тільки була в нього нагода вирватися з галасливого Ню Йорку, він приїжджав сюди, до тихої закутини, що зветься Понд Едді, брав своє рибальське знадіб'я, відпливав човником на середину ріки і там „риболовив", — закидав вудочки, щоб впіймати спокій, спасенний дар утомленій душі.

Так було й цього останнього разу, в місяці червні, пам'ятного 1964-го року. Покійний узяв на кілька днів відпустку з головної канцелярії УККА, де працював книговодом, щоб, як жартував, — „набратися сил перед відкриттям пам'ятника Шевченкові у Вашинтоні". В канцелярії була тоді навала праці, а на долю покійного Влодзя припала ще й така морока, як розподіл квитків на трибуни. Це коштувало йому чимало нервів, і він мусів відвідати свій улюблений затишок над річкою Делавером, — звідкіля вже й не вернувся живий . . .

Не діждався дорогий друг Володимир великого, всенародного свята у Вашингтоні, — саме напередодні відкриття пам'ятника спочили його тлінні останки на філядельфійському цвинтарі, біля могил двох рідних братів. Не судилось йому діждати нетерпеливо ним очікуваного злету побратимів, Українських Січових Стрільців у Ню Йорку, на котрому вже посмертно відзначено його, цього наймолодшого Усусуса, пропам'ятною медалею 50-річчя Леґіону УСС.

Не здійснилося за життя Володимира ще й інше його бажання . . . Не раз, пригадую, він розпитував сусідів: „Коли нарешті зачнете будувати церкву в Глен Спей? У Гантері вже є, Союзівка має свою каплицю, а ми хіба що — не християни?" Зрадів би невимовно друг наш Володимир, якби тепер побачив, як серед чудової, гірської природи, що вся палає пурпурою осени, виростає в блакитне небо струнка будова української католицької церкви св. Володимира в Глен Спей. Якраз навпроти символічної могили Борцям за Волю України на оселі „Верховина" споруджується ще один храм на славу Богові, за проєктом інж. Аполінарія Осадци, під досвідченим оком знаменитого бойківського майстра, п. Костева.

І, здається, від дзвінкого гомону сокир та молотків, що тривожать довколишню тишу, в природі настає ще більше свято, ще яскравішими кольорами променіють червоно-золотисті шати буків, яворів і кленів . . . Ось яка вона, цьогорічна осінь . . . Осінь над Делавером.

Ікер

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ

ВРАЖЕННЯ З IX КОНҐРЕСУ УККА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

часть в Екзекутиві. Наполегливо працювала б, збільшила б число своїх прихильників, а тим самим і платників національного датку, щоб д наступного конґресу подвоїти чи й подесятерити число своїх делеґатів. Тоді і ключові позиції можна було б осягнути.

Коли хтось називає себе демократами, то, опинившися у меншості, не повинен втікати. Добрий вояк поля бою не кидає, а бореться до загину. Наша ж меншість не то втекла з поля бою, а навіть того бою не прийняла. Як-не-як, до Екзекутиви пропоновано по одному, а від більших організацій і по два члени, і це разом становило б щонайменше десять осіб. Чи не можна зже було такій групі приймати бій?

Нарешті про нашу солідарність. Ми все боремося за збереження нашої молоді, але таким способом, яким ведемо наші конґреси, яким виявляємо нашу „солідарність" — навряд чи збережемо молодь. Тому вона й зрікається всього, що українське.

Це підкреслила одна дискутантка із тієї молоді, що, хоч і розуміє українську мову, висловлюватись нею не вміє. Вона заявила, що належить до організації, яка нараховує одинадцять мільйонів членів, бувала на різних конвенціях, але ніколи подібної, як наша, не бачила. Чи прийде вона на наступний конґрес УККА? Присутні прийняли її слова бурею оплесків, але чи хто послухав її голосу? Подібних до неї було більше, і всі вони висловлювали розчарування. Ми ж, замість рости, кращати — надаємо. Падаємо тому, що не хочемо бути кращими.

Олександер Самчук
делеґат від платників
Бриджпорт, Конн.